

De verkeerstaak van weggebruikers

Je komt in het verkeer voor een groot aantal verschillende situaties te staan waar je een uitvoerbare oplossing voor moet kunnen bedenken.

Daarbij moet je proberen om te moeilijke opgaven te vermijden of te veranderen. Om bij de uitvoering van een verkeersopgave de juiste beslissing te kunnen nemen, moet je de taakprocessen waarnemen, voorspellen, evalueren, beslissen en handelen in deze vaste volgorde doorlopen.

Bij de gedragskeuzen spelen invloedsfactoren een belangrijke rol. De belangrijkste zijn:

- de weggebruiker zelf
- het voertuig
- de weg en de omgeving
- licht- en weerscondities
- andere verkeersdeelnemers.

De taakprocessen

Om tot het juiste handelen te komen, zal je eerst de belangrijke informatie verwerken. Onder informatieverwerking verstaan we:

- het opnemen van informatie
- deze informatie vervolgens interpreteren en verwerken
- het nemen van de juiste beslissing
- tenslotte de uitvoering

Een verkeersdeelnemer moet eerst een aantal processen doorlopen voordat hij een beslissing tot handelen neemt.

Er zijn vijf taakprocessen:

1. waarnemen (het opnemen van informatie)
2. voorspellen
3. evalueren of beoordelen (de informatie interpreteren en verwerken)
4. beslissen (het nemen van de juiste beslissing)
5. handelen (de uitvoering)

Voordat een beginnende bestuurder een verkeersopgave juist kan oplossen, moet hij deze taakprocessen meestal bewust en uitdrukkelijk doorlopen. Bij een ervaren bestuurder vindt dat proces automatisch plaats.

Taakprocessen

- waarnemen:
bewust informatie waarnemen:
 - soort kruising
 - naderrichting en –snelheid
 - weg- en voertuigcategorie
 - verkeerstekens
 - andere weggebruikers
- voorspellen:
van de gevolgen van bepaalde gedragskeuzes m.b.t.:
 - eigen gedrag
 - gedrag andere verkeersdeelnemers
 - verkeerssituatie
- evalueren / beoordelen
 - verkeersveiligheid
 - verkeersdoorstroming
 - milieu
 - bereikbaarheid en mobiliteit
- beslissen
 - welk gedrag
 - alternatief (proces begint opnieuw!)
- handelen:
 - uitvoeren beslissing

Uitleg taakprocessen

Waarnemen

Het taakproces 'waarnemen' vormt de basis van alle daaropvolgende processen en het begint met het opmerken van de signalen die voor de verkeersopgave van belang zijn. Waarnemen is het via de zintuigen bewust worden van informatie. Door het zien, horen, voelen, ruiken of proeven selecteer je informatie op inhoud, betekenis en prioriteit en stel je vast wat daarvan kan worden genegeerd.

Enkele belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

1. Wat neem je in een bepaalde situatie waar?
2. Wat is daarbij van belang?

Bijvoorbeeld:

- soort kruising, voorrang en vrije doorgang
- naderingsrichting en –snelheid
- weg- en voertuigcategorie
- verkeerstekens
- andere weggebruikers.

Voorspellen

Aan de hand van de waargenomen informatie voorspel je de gevolgen van bepaalde gedragskeuzes. Je verwachtingspatroon heeft betrekking op:

- eigen gedrag
- het gedrag van de overige verkeersdeelnemers
- de verkeerssituatie.

De gevolgen van je eigen gedragskeuzes zijn te voorspellen, maar de gevolgen van de gedragskeuzes van de overige verkeersdeelnemers niet of nauwelijks. Toch is hun reactie medebepalend voor de verkeerssituatie.

Evaluëren

Na het voorspellen volgt het evalueren (beoordelen). Daarbij moet je inschatten in hoeverre de maatschappelijke belangen worden geschaad als je verwachtingspatroon inderdaad uitkomt. Je maakt een belangen afweging op het gebied van:

- verkeersveiligheid
- verkeersdoorstroming
- milieubescherming
- bereikbaarheid/mobiliteitsbeheersing

Beslissen

Na de evaluatie moet je beslissen welk gedrag je gaat vertonen. Het kan zijn dat je nog geen beslissing kunt nemen of dat je een andere oplossing overweegt. Je zoekt als het ware nog naar een alternatief. In dat geval begint het proces opnieuw met waarnemen, voorspellen en evalueren om tot een (andere) beslissing te komen.

Handelen

Ten slotte komt het aan op de uitvoering van de beslissing en moet je gaan handelen. Je moet onder alle omstandigheden in staat zijn om de voorkomende handelingen uit te voeren. Om bij een bepaalde verkeersopgave de juiste oplossing te kunnen vinden, moet je telkens de vijf taakprocessen doorlopen. Het hele proces van waarnemen tot en met het handelen kost tijd. Wordt dit proces meerdere keren doorlopen, dan kost dat uiteraard nog meer tijd.